

Tämä on Oulun seudun ilmastostrategian ja energiatehokkuuden seurantaan liittyvä katsaus. Katsaus julkaistaan 3 - 4 kertaa vuodessa.

Ilmastostrategiasta käytännön toimiin

4/2019

Vastuullinen kirjasto ympäristötietoisuuden asialla

Oulun kaupunginkirjastossa käynnistyi elokuun alussa *Vastuullinen kirjasto ympäristötietoisuuden edistäjänä* -hanke. Hankkeen tavoitteena on edistää asiakkaiden ja henkilökunnan ympäristötietoisuutta lisäämällä ympäristöviestintää. Viestimällä kirjaston ekologisesta toimintatavasta pyritään luomaan positiivista näkyvyyttä ja voidaan vaikuttaa myös asiakkaiden ympäristökäyttäytymiseen.

Tarkoitusta varten kirjastolle suunnitellaan uusi vihreä visuaalinen ilme, joka näkyy niin asiakastiloissa kuin henkilökunnan työskentelytiloissakin. Hankkeen jälkeen valmis viestintämateriaali on myös muiden Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan kirjastojen sekä Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuritoimijoiden käytettävissä.

Hankkeen aikana tarkastellaan myös kirjastojen energiankäyttöön, logistiikkaan, kierrätykseen ja kokoelmiin liittyviä toimintatapoja ja pohditaan keinoja vähentää niistä aiheutuvaa ympäristökuormitusta. Tavoitteena on rakentaa Oulun kaupun-

ginkirjastolle YK:n Agenda 2030 -periaatteisiin, Oulun kaupungin ympäristöohjelman linjauksiin sekä kirjaston vuonna 2015 laatimiin ekolupauksiin nojaava, vuoteen 2030 ulottuva kestävä kehityksen toimintasuunnitelma.

Joulukuussa järjestettiin kirjaston henkilökunnalle suunnattu ekotukikoulutus, johon osallistui n. 20 aktiivista työntekijää kaupungin eri kirjastoista.

Hanke on saanut rahoitusta Pohjois-Suomen aluehallintovirastolta ja se kestää kesäkuun 2020 loppuun asti. Yhteistyökumppaneina ovat mukana linnankirjasto ja Kuusamon kaupunginkirjasto.

Uudenlaista ilmasto-opetusta lukioihin

Oulun kaupunki koordinoi Opetushallituksen rahoittamaa *Ilmastonmuutos lukioihin!* -projektia, jonka tarkoitus on tuuppia vauhtia ilmastotyöhön lukioissa.

Hankkeen työntekijät ovat jo kiertäneet kertomassa ilmastonmuutoksesta neljälle tuhannelle Oulun ja Pohjois-Pohjanmaan lukiolaiselle. Innokkaimmat heistä osallistuvat yhdessä yliopisto- ja ammattikorkeakoulu-opiskelijoiden kanssa ilmastopaneeliin, joka kehittää ja vie käytäntöön keinoja kestävä lukion synnyttämiseksi. Tuloksena saadaan ilmasto-kestävän koulun rakennusopas kaikkien Suomen lukioiden käyttöön.

Tavoitteena on myös yhteistyössä korkeakoulujen kanssa kehittää verkkokurssi ilmastoasioiden monitieteelliseen opettamiseen. Myös aineenopettajien ilmastonmuutostietämyksen päivittäminen ja lisääminen on osa hanketta. Uusia opetusmateriaaleja tuotetaan yhdessä ja opettajia rohkaistaan tarkastelemaan ilmastonmuutosta paitsi luonnontieteellisestä myös yhteiskunnallisesta, kulttuurillisesta, psykologisesta, historiallisesta ja taloudellisesta näkökulmasta.

www.ilmastonmuutoslukioihin.fi

Tämä on Oulun seudun ilmastostrategian ja energiatehokkuuden seurantaan liittyvä katsaus. Katsaus julkaistaan 3 - 4 kertaa vuodessa.

Luonto tarjoaa työpaja- ja kuntoutumis-ympäristön nuorille

Oulun nuorten työpajoilla on käynnissä kolmivuotinen (2018-2020) *Luontoa toimintaan* -hanke. Hankkeen aikana järjestetään luontovalmennusta retkien, leirien, luonnonhoitotalkoiden ja teemallisten ryhmätoimintojen muodossa. Luontotoiminnissa nuoret vahvistavat arjen taitojaan, oppivat erätaitoja ja tutustuvat luontoon niin lähiluonnossa kuin kansallispuistoissakin.

Toiminnassa mukana olevilta työntekijöiltä on kerätty kokemuksia luonnosta kuntoutumis-ympäristönä, luontotoiminnan vaikutuksista osallistujiin ja luontotoiminnan edellytyksistä työntekijän ja organisaation näkökulmista.

Luonnon erityispiirteet kuntoutumis- ja valmennus-ympäristönä näyttävät luonnon vapauttavana ja tasa-arvoisuutta rakentavana ympäristönä. Luonnossa on helpompi löytää oma tapa kommunikoida, puhua ajatuksistaan, ongelmistaan ja mieltymyksistään. Sosiaaliset tilanteet luonnossa - esimerkiksi tulenteko ja syöminen - ovat samalla myös kuntoutusta. Luonto ei myöskään erottele ketään taustojen tai elämäntilanteen mukaan, vaan tasa-arvoinen asema ja kokemus samanvertaisuudesta on helpommin saavutettavissa.

Luontotoiminnassa osallistujien fyysinen kunto ja psyykkisen hyvinvointi näyttävät myös parantuvan. Osallistujien itsetunto on myös saanut vahvistusta omasta osaamisesta ja luontotoimintaan liittyvien uusien taitojen kokeilusta luontovalmennuksen aikana. Myös ryhmäytyminen tapahtuu luonnossa nopeasti: nuoret keksivät tekemistä yhdessä ja juttelevat paljon keskenään.

Luontoon perustuvassa toiminnassa työntekijän tulee olla motivoitunut, kiinnostunut luonnossa kulkemisesta ja luottaa luontoon tavoitteellisen ja suunnitelmallisen kuntoutustoiminnan ympäristönä. Työntekijän oma innostus luontotoimintaan toimii vahvana esimerkkinä nuorille vetäen tehokkaasti heitä mukaan luontoon.

Luontotoiminnan vuosikello on tarjonnut hyvän työvälineen sitouttaa organisaatio säännölliseen luontoon tukeutuvaan toimintaan. Esimieheltä saatava tuki luontotoiminnalle on huomattu olennaiseksi osaksi onnistunutta luontotoimintaa.

Hanke toteuttaa myös kaupungin ympäristöohjelman tavoitteita ympäristövastuullisuuden edistämisestä ja nuorten luontosuhteen vahvistamisesta.

Uusiutuva diesel käyttöön Tilapalveluissa

Oulun ympäristöohjelman 2026 yhdeksi toimenpiteeksi on kirjattu, että uusiutuvien polttoaineiden osuutta kaupungin omissa kuljetuksissa lisätään. Tähän vastaa omalta osaltaan Oulun Tilapalvelut.

”Halusimme tarttua tähän jo aiemmin, jo ennen uuden ympäristöohjelman voimaantuloa. Vuodelle 2020 asetettu tavoite onkin, että 70 % käytetystä dieselistä tulee olemaan uusiutuvaa dieseliä”, kertoo kuljetusmestari Raimo Virkkunen.

Oulun Tilapalveluilla on tällä hetkellä käytössään 51 ajoneuvoa, joista kolme käyttää biokaasua ja loput 48 dieseliä. Dieselin kulutus on yli 60 000 litraa vuodessa.

”Laskennallisesti on arvioitu, että kun Oulun Tilapalveluiden Logistiikkayksikön ja Kiinteistöpalveluiden Kiimingin, Oulun ja Oulunsalon kalusto siirtyä käyttämään uusiutuvaa dieseliä, sillä voidaan korvata noin 56 000 litraa fossiilista dieseliä. Asetetun tavoitteen pitäisi siis täytyä helposti”, Virkkunen mainitsee.

Kiinteistöpalveluiden Haukiputaan toimipisteen autot eivät toistaiseksi ole uusiutuvan dieselin käytön piirissä, koska Haukiputaalla ei vielä ole tankkauspiikettä uusiutuvalla dieselillä.

Tämä on Oulun seudun ilmastostrategian ja energiatehokkuuden seurantaan liittyvä katsaus. Katsaus julkaistaan 3 - 4 kertaa vuodessa.

”Tilapalvelujen kasvihuonekaasupäästöt vähenevät arviolta n. 134 000 kiloa vuodessa ja muutoksen jälkeen päästöt kaluston käytöstä ovat arviolta 15 000 kg vuodessa. Tämänhetkisillä hinnoilla uusiutuvan dieselin käyttö lisää polttoainekustannuksia vuositasolla noin 9 000 eurolla.”

Joukkoliikenteessäkin luvassa päästövähennyksiä

Kaupungin ympäristöohjelman yksi painopisteistä on ympäristöystävällinen liikkuminen. Siihen sisältyy myös joukkoliikenne.

Oulussa joukkoliikenteen hankintaperiaatteet pohjautuvat Oulun seudun joukkoliikenteen strategiaan 2030, vuonna 2018 tehtyyn käyttövoimasuunnitelmaan ja palvelutasosuunnitelmaan sekä kaupungin ympäristöohjelmaan. Tavoitteena on, että linja-autoliikenteen päästöt puolitetaan vuoteen 2030 mennessä. Tämä tarkoittaa kokopäiväautoihin viimeistään vuodesta 2025 alkaen uusia käyttövoimia eli uusiutuvaa dieseliä, biokaasua tai sähköä. Uusien käyttövoimien myötä elinkaari-päästöt (well-to-wheel) ovat vain 80-90% fossiiliseen dieseliin nähden.

Ensimmäiset kaasubussit ilmestyvät Oulun joukkoliikenteeseen 1.6.2020, jolloin neljä autoa aloittaa liikennöinnin biokaasulla kaupunkilinjalla 10 Koskela-Heikinharju. Liikennöitsijänä toimii Oulun Taksipalvelut Oy.

Päästövähennystavoitteet huomioidaan tulevien kilpailutusten kalustovaatimuksissa. Esimerkiksi keskustalinjoilla voidaan edellyttää sähköbussuja tai biokaasua,

ja muilla linjoilla uusiutuvan dieselin tai biokaasun käyttöä kokopäiväautoilla. Eteläisten kuntien liikennettä seuraavan kerran kilpailutettaessa edellytetään vähäpäästöisten uusiutuvista raaka-aineista tuotettujen polttoaineiden käyttöä. Citylinjojen vuonna 2023 alkavan liikennöintisopimuksen kilpailutuksessa edellytetään sähköistä tai biokaasulla toimivaa pienkalustoa.

Myös EU pyrkii vähentämään liikenteen päästöjä asettamalla uusia vaatimuksia kalustojen hankintoihin. EU:n puhtaiden ajoneuvojen direktiivi astuu voimaan Suomessa kesällä 2021. Vaatimuksia sovelletaan julkisen sektorin ajoneuvohankinnoille sekä palveluhankinnoille. Käytännössä se tarkoittaa, että vuodesta 2021 vuoteen 2025 solmittujen hankintasopimusten kalustosta yhteensä vähintään 41 % tulee olla puhdasta kalustoa siten, että vähintään 50 % siitä on sähköbussuja ja loput vaihtoehtoisia polttoaineita käyttäviä. Lisäksi vuodesta 2026 vuoteen 2030 solmittujen sopimusten kalustosta yhteensä vähintään 59 % tulee olla puhdasta kalustoa, joista vähintään 50 % sähköbussuja. Vaihtoehtoisia polttoaineita ovat biopolttoaine, sähkö, kaasu tai vety.

Tyytyväisyys joukkoliikenteeseen nousussa

Oulun joukkoliikenteen matkustajamäärä on kasvanut kolmen vuoden aikana noin 30 prosenttia. Myös asiakastytyväisyys on noussut tarjonnan myötä: kiitosta käyttäjiltä ovat keränneet uudenaikaiset oheistuotteet kuten pysäkkien ajantasaiset näytöt.

”Myös vuoroja on lisätty, tosin kun aikataulut muutettiin monet asiakkaat olivat aika hukassa. Kaupungin joukkoliikenteen alkuaikoina palautetta tuli paljon”, muistaa kaupungin joukkoliikennepäällikkö Edwin ’t Lam.

Joukkoliikenteessä tiedetään mikä asiakkaita mietityttää. Asiakaspalvelussa kaksi henkilöä vastaa joka päivä puhelin- ja sähköpostipalautteisiin. Vuodessa joukkoliikenteeseen tulee noin 4 000 sähköpostipalautetta. Myös puhelimesta neuvotaan vilkkaasti. Kaikki asiakasnäkemykset kerätään talteen ja huomioidaan aikataulusuunnittelussa kaksi kertaa vuodessa.

Tämä on Oulun seudun ilmastostrategian ja energiatehokkuuden seurantaan liittyvä katsaus. Katsaus julkaistaan 3 - 4 kertaa vuodessa.

Suhtautuminen autoon muuttumassa

Kaupungistumisen trendi vaikuttaa joukkoliikenteeseen. "t Lamin mukaan matkustajat haluavat ympäri-
vuorokautista joukkoliikennettä sekä kyytejä viikon-
loppuisin. "On myös odotettavissa, että suhtautumi-
nen auton omistamiseen ja jakotalouteen muuttuu
viidessä - kymmenessä vuodessa."

Oulun ammattikorkeakoulu siirtyy yliopiston kylkeen
syksyllä 2020. Tähän Linnanmaan kampuksen tuo-
maan muutokseen on jo reagoitu. Keskustan ja Lin-
nanmaan välillä on lisätty ja lisätään edelleen vuoroja.
Lisävuorot ja pitkät telibussit tulevat liikenteeseen
ensi kesäkuussa. Lisäksi bussit kulkevat osittain kes-
kustan ohitse ja moottoritietä.

Pohjois-Suomen Paras Rakennusteko 2019 – Pyöräbaana Oulun keskusta - Linnanmaa

Pohjois-Suomen Paras Rakennusteko 2019 -palkinto
on myönnetty Oulun keskusta-Linnanmaa pyöräbaa-
nalle. Pohjois-Suomen Rakentajapäivillä 3.12.2019
luovutetun palkinnon vastaanotti yhdyskuntajohtaja
Matti Matinheikki.

Pohjois-Suomen Rakennusteko valittiin tänä vuonna
yhdeksännentoista kerran. Ehdolle Pohjois-Suomen
parhaaksi rakennusteoksi voi asettaa teon tai aikaan-
saannoksen kuten rakennuksen, rahoitusmuodon,
rakennuttamistavan, projektinjohtotavan, infrastruk-
tuurin kehittämisen, keksinnön, menetelmän, tutki-
muksen, kaavan tai muun vastaavan. Rakennusteko-
raati koostuu rakennusalan yhteistyöryhmän YTR:n
yhdistysten edustajista.

Palkinnon perusteluissa todetaan, että Linnanmaan
Baana on Pohjois-Suomessa tärkeä avaus päästöttö-
män liikkumisen edistämiseksi. Se edistää merkittä-
västi jalankulkijoiden ja pyöräilijöiden turvallisuutta
sekä sujuvoittaa liikkumista. Baanalla väyläverkon
hierarkisuutta on korostettu asettamalla sivusuunnat
väistämismuodollisiksi. Valaistus on normaalia pyörä-
tietä korkeatasoisempi ja laatutasoon on muutenkin
kiinnitetty erityistä huomiota. Lisäksi Baanalle on ra-
kennettu supersuojatiet ja reunakivet on poistettu.

Lisäksi uuden tieliikennelain mukainen pyöräilijän
opastus- ja viitoitusjärjestelmä lanseerattiin ympäri
Oulun seutua.

Rakennustekoraati arvostaa kaupungin toimintaa ja
ajoitusta pyöräilyolosuhteiden parantamisesta.
OAMK:n muutto Linnanmaalle tulee lisäämään huo-
mattavasti pyöräilyliikennettä keskustan ja Linnan-
maan välillä, joten Baanan valmistumisen ajoitusta
voidaan pitää kiitettävänä.

Ilmastokatsaus uudistuu

Kaupungin ilmastokatsaus on ilmestynyt nykymuo-
dossa vuodesta 2011. On siis korkea aika uudistuksel-
le. Vuonna 2020 ilmastokatsauksen aihepiiri laajenee
niin, että jatkossa siinä kerrotaan ilmasto- ja energia-
asioiden lisäksi myös muista Oulun kaupungin ympä-
ristöohjelman 2026 – kohti hiilineutraalia Oulua to-
teuttamiseen liittyvistä asioista. Katsaus myös ilmes-
tyy hieman aiempaa useammin. Ensi vuoden aikana
katsaus on lisäksi tarkoitus muuttaa sähköiseksi uu-
tiskirjeeksi. Uusi nimi vain vielä puuttuu! Ehdotuksia
otetaan mielellään vastaan.

Kaikki ilmastokatsaukset ovat edelleen luettavissa
kaupungin verkkosivuilla.

<https://www.ouka.fi/oulu/ilmasto/energia-ja-ilmastokatsaukset>

*Tämän ilmastostrategian seu-
rantaan liittyvän katsauksen on
tehnyt Oulun seudun ympäristö-
toimi.*

Yhteystiedot:
Maarit Talvitie, ilmastoasiantuntija
p. 040 670 5743

**Katsaukseen liittyviä kysymyksiä
ja kommentteja voi lähettää
osoitteeseen [ilmasto\(at\)ouka.fi](mailto:ilmasto(at)ouka.fi)**